BIULETYN
Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka

Numer 28 **Lipiec-Sierpień-Wrzesień 2021**

Szanowni Państwo,

Mam nadzieję że wakacje upłynęły Państwu w atmosferze odprężenia. Dla naszego Stowarzyszenia koniec ostatniego roku akademickiego był intensywny i zakończył się zorganizowaną z dużym sukcesem, przez Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego, po raz pierwszy w warunkach online, 29. Ogólnopolską Konferencją Psychologii Rozwojowej. Prezentowane w jej trakcie doniesienia naukowe będą w Biuletynie sukcesywnie publikowane.

Okres wakacji był dla naszego Zarządu czasem pracowitym. Zaangażowaliśmy się w przedsięwzięcie, które umocniło nasze relacje z Europejskim Stowarzyszeniem Psychologii Rozwojowej (EADP). Dzięki pracy Pani Profesor Katarzyny Markiewicz, wsparciu Profesora Jana Cieciucha i moim oraz dwóch młodych pracowników naukowych Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie – dr Sary Filipiak i dr Moniki Baryły-Matejczuk, współorganizowaliśmy Europejskią Konferencję – *EADP Summer Tour 2021*, która odbywała się w trakcie trzech wrześniowych piątków. 10 września gospodarzami całodniowej debaty było nasze Stowarzyszenie. Podczas 2 wykładów plenarnych, 3 sympozjów, 5 sesji tematycznych oraz 5 plakatowych, wysłuchaliśmy wystąpień przygotowanych przez ponad 180 autorów (https://psprc.edu.pl/eadp). Był to najbardziej bogaty w wystąpienia dzień konferencyjny w całym przedsięwzięciu. Biorący w nim udział polscy akademicy, oprócz dzielenia się wiedzą, uzyskali ogląd tego, czym zajmują się psychologowie w Europie, mogli nawiązać relacje naukowe by wzbogacić swoje projekty. Sprzyja temu, ogłoszona właśnie możliwość ubiegania się o międzynarodowy grant EADP realizowany ze współpracy z innymi członkami stowarzyszenia. Warto podkreślić, że współorganizowana przez nas konferencja nie była odosobnionym wydarzeniem. Dzięki zaangażowaniu Pana Profesora Adama Niemczyńskiego, europejskich psychologów rozwoju gościliśmy w Krakowie w 1995 roku. Mamy przekonanie, że *Summer Tour 2021* było udaną kontynuacją dotychczasowej współpracy. Mamy też nadzieję, że nasze Stowarzyszenie ale także polscy badacze będą coraz ściślej współpracować z psychologami europejskimi.

Ciąg dalszy na następnej stronie

Stowarzyszenie zrzesza osoby zajmujące się naukowo i praktycznie zagadnieniami rozwoju człowieka. Zadaniem Stowarzyszenia jest tworzenie środowiska dla dyskursu dotyczącego tematów podejmowanych w pracowniach naukowców oraz rozstrzyganych praktycznie w kontaktach z jednostkami i instytucjami.

★★★

Zarząd 2019—2023

dr hab. Beata Krzywosz-Rynkiewicz, prof. UWM - Prezes
dr hab. Dorota Czyżowska, Prof. UJ - Wiceprezes
dr hab. Jan Cieciuch, prof. UKSW - Wiceprezes
dr hab. Alicja Kalus, prof. UO – Skarbnik
dr hab. Ewa Gurba, prof. UJ – Sekretarz
prof. dr hab. Maria Kielar-Turska, UJ
dr hab. Katarzyna Markiewicz, prof. UMCS
dr hab. Elżbieta Rydz, prof. KUL
dr Ludmiła Zając-Lamparska, prof. UKW – Redaktor Biuletynu

Komisja Rewizyjna

dr hab. Anna Oleszkowicz, prof. UWr
dr hab. Wioletta Radziwiłowicz, prof. UG
dr hab. Henryk Olszewski, prof. UG

Polskie Stowarzyszenie Psychologii Rozwoju Człowieka

Wychodząc naprzeciw zgłoszonej na ostatnim Walnym Zebraniu członków w maju tego roku, inicjatywie integrowania środowiska młodych akademików, podjęliśmy jako Zarząd, pod kierownictwem Pana Profesora Jana Cieciucha z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, inicjatywę spotkań doktorskich przeznaczonych zarówno dla doświadczonych, jak i wchodzących w zawód naukowców. W ich trakcie doktoranci będą mieli możliwość przedstawienia swoich projektów doktorskich by uzyskać informację zwrotną. Jednocześnie będzie to okazja do debaty nad aktualnie rozwijanymi wątkami w psychologii rozwoju. Z kolei otwierając się na praktyków, dzięki Pani Profesor Annie Oleszkowicz z Uniwersytetu Wrocławskiego, podjęliśmy inicjatywę organizowania spotkań, podczas których praktycy podzielą się doświadczeniami związanymi z diagnozą i wspieraniem rozwoju. Informacje o tych wydarzeniach będziemy przesyłać Państwu drogą e-mailowa i zamieszczać w Biuletynie.

Oddajemy w Państwa ręce kolejny, znakomicie przygotowany przez Panią Profesor Ludmiłę Zając-Lamparską, 28. Biuletyn rozpoczynający rok akademicki 2021/22. Opisujemy w nim plany Stowarzyszenia na najbliższą przyszłość, przedstawiamy toczące się projekty badawcze, konferencje. Zapraszamy też Państwa by na początku roku akademickiego dzielić się swoimi planami i inicjatywami. Chętnie rozpropagujemy je w naszym środowisku. Spotkania online, do których już się przyzwyczailiśmy, i które na co dzień nam ciążą, w tym kontekście otwierają nowe możliwości wyjścia z pomysłami i inicjatywami poza katedry, instytuty czy uniwersytety. Zapraszamy zatem do zgłaszania swoich inicjatyw które chętnie rozpropagujemy w naszym Biuletynie.

Dr hab. Beata Krzywosz-Rynkiewicz, prof. UWM
Prezes Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka

O psychicznej higienie ciąg dalszy

O psychicznej higienie ciąg dalszy

W poprzednim numerze Biuletynu upomniałem się o psychiczną higienę dla zdrowia i rozwoju umysłowego i osobowościowego indywidualnych osób. Obiecałem też zająć się higieną psychiczną zdrowia i rozwoju społeczności. A to z tego powodu, że zdrowie psychiczne społeczeństwa tym bardziej wymaga naszej uwagi, im lepiej rozumiemy związek między nim a zdrowiem indywidualnych osób. W czasie aktualnej pandemii ten związek i jego doniosłe znaczenie widać w postaci sczepień dla zdrowia somatycznego społeczności, których sens i efektywność zależy od prozdrowotnych decyzji indywidualnych członków społeczności. Zanim skupimy uwagę na tym, co warto zrobić w kierunku zdrowia psychicznego społeczności, popatrzmy ku przestrodze na historię tego, co próbowano zrobić niefortunnie i jak fatalnie można w psychologii odejść od humanizmu, gdy biologia zagarnia nasze myślenie o psychice, umyśle i osobowości człowieka oraz o jego rozwoju.

x x x

Nie ma tutaj miejsca na zajęcie się szerzej lekcją historii, która wciąż czeka na odrobienie, a jest nią rzekomo dobrowolna **sterylizacja** dla osobliwie pojmowanego dobra ogółu, zwana też niegdyś **higieną społeczną,** a jeszcze niedawno praktykowana w wielu krajach Zachodu. Ogół wcale nie zdradza w tych społeczeństwach wyczulenia na to 'zło banalne' oraz mało poświęca uwagi temu, co do niego prowadzi. Tymczasem grzeszy się również myślą i mową, a nie tylko uczynkiem, co wiemy dzięki religijnemu składnikowi humanistycznego fundamentu naszej cywilizacji. Okazuje się, że też nauka myślą i mową oraz jednak zalecaną aplikacją, a chirurdzy nawet szpitalnym konkretnymi zabiegami poczynili wiele, stosując idee Darwina do ludzkiego społeczeństwa. Politycy oraz publicyści, ale też działacze społeczni, zwłaszcza z kręgu pomocy społecznej, mają sumienie obciążone społeczną higieną, niezależnie od zajmowanego miejsca w społeczno-politycznym spektrum, od progresywnej lewej jego strony do prawej konserwatywnej. Osobne miejsce hańby mają Niemcy pod rządami Adolfa Hitlera, które pobiły wszelkie rekordy w tym względzie. Warto przy tym pamiętać, że nie przypadkiem sterylizacja została wyłączona z procesów norymberskich. Nie przypadkiem to się stało, lecz decyzją w pełni świadomą zapadła ona w gronie aliantów z USA na czele. Praktykowano przecież sterylizacyjną higienę społeczną w niejednym państwie i to nawet wiele lat po II Wojnie Światowej.

Dziennik California News przypomniał znajdujące się w tym złotym stanie USA historyczne korzenienie myśli eugenicznej, z której zaczerpnął jej promotor w medycynie niemieckiej, a stamtąd trafiła do praktyki eksterminacyjnej nazistów. Wspomniany dziennik i inne periodyki napisały o tej historii przy okazji pozwów o odszkodowanie, składanych teraz przez ofiary tych nieludzkich operacji medycznych, jakie zostały im zaordynowane w instytucjach penitencjarnych. Obszerną monografię o międzynarodowym zasięgu myśli i praktyki eugenicznej opublikował niedawno Maciej Zaremba Bielawski, a wcześniej Magdalena Gawin przedstawiła historię polskiego ruchu eugenicznego do roku 1952.

Ciąg dalszy na następnej stronie

O psychicznej higienie ciąg dalszy

Psychologia też nie jest bez winy na tym polu niechlubnych pomysłów, żeby wspomnieć tylko Galtona, Spearmana i Termana oraz niezwykle trwałą popularność rzekomo podstawowej tezy dla nauk o rozwoju człowieka. Galton – kuzyn Darwina – ogłosił tę tezę, redukującą umysł człowieka i jego rozwój do biologii i biologicznego rozwoju modelowanego na naturalnej ewolucji życia na Ziemi. Jest to teza o tym, że sprawność umysłu dziedziczymy od przodków. Przekaz genetyczny zawierać ma pełny repertuar zdolności umysłowych w zarodkowej postaci, jak ziarno zawiera pełną roślinę lub zapłodnione jajo zawiera dorosłego osobnika w postaci zawiązka do rozwinięcia w biegu ontogenezy. Umysłowe sprawności należy w naturalnym rzekomo środowisku społecznym edukacji i wychowania starannie doglądać, pielęgnować i stymulować, jak naturalny zasiew roślin uprawnych albo zaród w hodowli zwierząt. Chodzi bowiem o to, aby doprowadzić umysły do pełnej realizacji zadanego planu genetycznego. Dbać należy o to, co wrodzone, czyli troską otoczyć zdrowy rozwój. Rozwój do pełnej postaci zadatku na *debilitas mentalis* jest ciężarem dla społeczności, a wielce dla niej pożądanym jest rozwój zadatku na geniusza.

Skłamałbym mówiąc, że nie cieszą się wciąż powodzeniem badania, jak z dziedziczności oraz ze środowiska wywieść należy różnice indywidualne w zakresie sprawności nie tylko umysłowej, ale wszelakiej innej adaptacyjnej sprawności umysłu i osobowości człowieka. Nie tylko mój glos w sprawie porzucenia tych programów badawczych liczy sobie już lat kilkadziesiąt i pozostaje jak inne podobne głosy wołaniem na puszczy. Trudno byłoby powiedzieć, jak długo tak to pozostanie, czyli kiedy serio zaczniemy uprawiać psychologii jak naukę humanistyczną. Wielu znamienitych to postulowało, od Wilhelma Wundta poczynając, a u nas w tej roli zwłaszcza Stefana Szumana godzi się przypominać bez przerwy, bowiem jego zaczyn wciąż czeka na swój czas rozkwitu, gdyż nie stał się jeszcze niestety głównym nurtem tworzenia psychologicznej wiedzy, ani praktycznego jej użycia - jak tworzyć teorie i empiryczne badania rozwoju człowieka oraz jak uprawiać badania i praktykę wychowania i nauczania.

x x x

Pisząc o higienie psychicznej społeczności, warto przypomnieć, że higiena psychiczna jest rodzajem profilaktyki, ale profilaktyki pozytywnej, co warto mocno podkreślić, aby klarownie odróżnić ją od negatywnej. Działania profilaktyki negatywnej wymierzone są przeciw chorobie, przeciw patologii, mają charakter działalności przeciw czemuś lub eliminacji czegoś, co uznajemy za szkodliwe i wobec tego niepożądane. Profilaktyka pozytywna to działania na rzecz ochrony oraz umocnienia zdrowia, czyli ma charakter działalności na rzecz czegoś pozytywnego. W sposób oczywisty potrzebujemy do uprawiania pozytywnej profilaktyki wiedzy o ludzkim rozwoju i o sposobach wspomagania rozwoju ludzkich postaci umysłu i osobowości. Natomiast wtedy, gdy skupiamy się na negatywnej profilaktyce mamy na pierwszym planie wiedzę o chorobie, o patologii, o powodujących psychopatologiczne zaburzenia oddziaływaniach ze strony organizmu i środowiska. Wiedzę psychopatologiczną potrzebujemy w leczeniu, lecz niewiele ona znaczy w pozytywnej profilaktyce. Poza tym, skupienie się na patologii może odwodzić uwagę od właściwego zadania profilaktycznego. A jest nim sprzyjanie rozwojowi i wymyślanie oraz wypróbowywanie sposobów, jak to robić.

Ciąg dalszy na następnej stronie

O psychicznej higienie ciąg dalszy

Wiemy sporo, co to jest zdrowy tryb życia dla naszego organizmu, ale niezbyt jest jasne, co to jest zdrowy tryb życia dla naszej psychiki, a zwłaszcza dla naszego umysłu i osobowości oraz dla rozwoju człowieka jako całości. Psychofizjologia jest podstawową warstwą psychiki człowieka, a na niej w grę wchodzi informacja i system nawyków zachowania adaptacyjnego w środowisku. Nad informacyjną warstwą psychiki nadbudowują się umysł i osobowość, które stawiają nas przed innymi zadaniami niż biologiczna adaptacja. W całokształcie kulturowego i cywilizacyjnego ż człowieka mamy troskę o jego organizm i adaptacyjne sprawności. Troszczymy się o nie za pomocą aktualnego stanu wiedzy z troską i odpowiedzialnością za dobrostan adaptacyjny, pojmowanymi w wedle standardów, jakie w naszej kulturze i cywilizacji bieżąco obowiązują.

Chociaż żyjemy w środowisku indywiduów społecznych tego samego gatunku ***homo sapiens***, to mamy przecież świadomość transcendencji ze świata przyrody i biologicznego fundamentu naszego życia. Jest to transcendencja do kulturowego świata ludzkich społeczności i instytucji cywilizacyjnych. Również autonomia naszych społeczności i nas samych jako poszczególnych osób jest unikalna. Jej rdzeniem w indywidualnym i zbiorowym wariancie jest **trójczłonowa struktura poznawcza podmiotu odnoszącego się w logicznym akcie umysłu do przedmiotu poznania. Właśnie ta struktura umysłu i osobowości przenosi nas do świata kultury i cywilizacji, nie odrywając – rzecz jasna – od świata przyrody.** Człowiek jest częścią przyrody poprzez swój organizm, lecz wykracza poza nią relacją poznawczą i działaniową ze światem kultury i cywilizacji, jaki wytwarza. Przyroda jest w nowym układzie stosunków wzajemnych przedmiotem poznania i wartościowania, a nie tylko adaptacyjnych przepływów informacji, które zresztą też posiadają autonomiczną regulację wedle potrzeb adaptacji organizmu do środowiska, w jakim te potrzeby zaspokajają. Ten właśnie ogół procesów życiowych, ich potrzeb i zaspokojenie tychże potrzeb ludzkiego organizmu w naszym środowisku jest obiektem naszej działalności w ramach kulturowo-cywilizacyjnych norm i przedmiotem psychobiologicznego poznania naukowego i potocznego.

Kulturowa inwencja kontroli sanitarnej nad cywilizowaną produkcją, przechowaniem i konsumpcją żywności jest przykładem nieskończenie mnogich praktyk profilaktyki pozytywnej. Jest to działanie na rzecz zdrowej kondycji naszego ciała w społeczności, dysponującej odnośną wiedzą i umiejętnością. Zasoby tej wiedzy i umiejętności są z kolei przekazywane w toku wychowania i edukacji kolejnym pokoleniom. Inwencje w zakresie wychowania i edukacji dokonują się w instytucjonalnych ramach rodziny oraz innych edukacyjnych przedsięwzięć. Nie tylko ciało, ale też umysł i osobowość podlegają wychowaniu i edukacji. Higiena psychiczna ma olbrzymie pole do popisu w odniesieniu do emocji, uczuć, relacji interpersonalnych, intelektu, osobowości dla zapewnienia zdrowego ich rozwoju w domu, w szkole, w kościele, w uczelniach wyższych, w zakładach pracy i produkcji na rynek towarów, usług, finansów, w dziedzinie stosunków władzy publicznej i państwowej, samorządowej, wreszcie na polu rekreacji, odpoczynku, sportu i rozrywki. Każda instytucja ma potrzebę psychicznej higieny.

x x x

Ciąg dalszy na następnej stronie

O psychicznej higienie ciąg dalszy

Społeczność ludzka jest podmiotem wspólnego poznania świata, w jakim żyje i prowadzi swoją działalność kulturową i cywilizacyjną i podmiotem własnego działania w nim, a każda osoba jest podmiotem indywidualnym własnego poznania świata i samej siebie w tym świecie jej społeczności. Ludzki świat naszego życia i rozwoju tworzymy sami dla siebie. Ludzie gotują ludziom los. Eliksiry oraz jady w relacjach wzajemnych przyrządzamy jedni drugim. Tak samo jedni drugim oferujemy prawdę o świecie i ludziach, ale też posługujemy się fałszem w społecznych relacjach. Tak samo piękno dzieł artystycznych dajemy do cieszenia się nim we wspólnym świecie, ale z nie mniejsza pomysłowością zapełniamy go brzydotą własnej produkcji. W społecznym życiu jaśnieją dla wszystkich nasze dobre czyny, zarówno zwykłych ludzi, jak i podziwianych, a nawet czczonych osób zdobywających się na niezwykłe dokonania. Jedne i drugie czyny podnoszą wiarę w pragnienia i zdolności człowieka do czynienia dobra, ale też dowiadujemy się, jak wielkie ma człowiek zdolności i skłonności do czynienia zła, o czym nie pozwalają nam zapomnieć czyny małe i wielkie a wstydliwe oraz mniej lub bardziej haniebne występki. A przecież są to czyny człowieka w świecie kultury i cywilizacji. Wcale nie tak rzadko fałsze przesłaniają nam prawdę, brzydota kryje piękno, a zło zwodzi nas paradując w szatach dobra. Tak to żyjemy z jednymi i drugimi, zarówno z wartościami pozytywnymi, jak i z negatywnymi w świecie jasnych i klarownych czynów co do ich znaczenia, albo czynów zaciemnionych co do ich rzeczywistego sensu i wartości. Nasz świat społeczny, w którym żyjemy wytwarzamy i staramy się utrzymać oraz rozwinąć nieustannie w jego wspaniałości i podłości.

Na czym dokładnie miałaby polegać psychiczna higiena życia rozmaitych zbiorowości, jakie tworzymy? Na przykład higiena funkcjonowania PSPRC, albo wydziału psychologii, albo banku, albo parlamentu, itd., itp.? Czym jest zdrowie stowarzyszenia naukowego, instytucji akademickiej, finansowej, stanowiącej prawo, kontrolującej rząd? Jaki klimat emocjonalny ma wytwarzać ogół relacji interpersonalnych takich instytucji, jaką kulturę współdziałania kultywować, jakie normy i wartości współżycia mają praktykować tego rodzaju społeczności?

Po drugiej stronie są ideały negatywne, czyli zła tak doskonałego, że nieosiągalnego, do którego w rzeczywistości można się zbliżać, ale nigdy nie uda się go zrealizować. Tak samo nie da się w pełni zrealizować ideałów dobra. Psychologia niewiele, chociaż trochę już wie o tych kwestiach kluczowych dla psychicznej higieny współżycia w interpersonalnych relacjach oraz w społecznościach rozmaitych rodzajów. Więcej mamy wiedzy po stronie odpychających ideałów negatywnych o tym, jak one są realizowane i co robić, aby eliminować wypaczenie, jakie wnosi ich realizacja. Mniej zajmujemy się atrakcyjnością i niewątpliwym powabem ideałów pozytywnych i mało wiemy o tym dokładnie, jaka jest ich mnogość i powiązania z mnogością odmian uczuć pozytywnych, jakie wchodzą tutaj w grę, mało też wiemy, jak kultywować je i jak wiążą się one z postępowaniami je umacniającym i trwale zmieniającymi w motywacje podtrzymujące stałość pozytywnych więzi, relacji, zamiarów, projektów na dłuższy czas w konkretnych okolicznościach domagających się ich realizacji. Warto to powtórzyć, bowiem jest to dla pozytywnej profilaktyki kluczowa kwestia, **jak tworzyć psychologiczną wiedzę humanistyczną z odniesieniem do atrakcyjnych ideałów pozytywnego współżycia i jak użyć ją do tworzenia umiejętnych sposobów humanistycznego działania na rzecz realizacji tych pozytywnych ideałów**. Humanistyczna wiedza to wiedza ludzi o ludziach i ich świecie. Humanistyczne działanie to działanie ludzi na rzecz ludzi

Adam Niemczyński

Polskie Stowarzyszenie Psychologii Rozwoju Człowieka

Podsumowanie EADP Summer Tour

Za nami trzy dni konferencji EADP Summer Tour 2021, której temat przewodni brzmiał ***To keep tomorrow alive***. Polskie Stowarzyszenie Rozwoju Człowieka miało przyjemność współorganizować jeden z dni tego wydarzenia. W konferencji brali też czynny udział Członkowie PSPRC.

Konferencja obejmowała:

- Dzień 1: 3 września 2021, temat przewodni: ***Societal challenges***, organizator: University of Applied Sciences Upper, Austria
- Dzień 2: 10 września 2021, temat przewodni: ***Development trends: concerns and opportunities***, organizator: Polskie Stowarzyszenie Psychologii Rozwoju Człowieka, Polska
- Dzień 3: 17 września 2021, temat przewodni: ***Bullying: what we know and what we can do,*** organizator: University of Stavanger, Norwegia

W trakcie drugiego dnia EADP Summer Tour, współorganizowanego przez PSPRC, miały miejsce:

⇒ Dwa wykłady zaproszonych gości: Prof. Lucyna Bakiera (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Polska) przedstawiała wykład nt. *Developmental figures in the person's lifetime in the context of contemporary sociocultural trends*. Streszczenie tego wykładu znajduje się na stronach 8-11 Biuletynu. Z kolei Prof. Ayşe Bilge Selçuk (Koç University, Turkey) wystąpiła z tematem Even less visible: Disadvantaged children in disadvantaged countries.

⇒ Trzy sympozja, na których przedstawiono 13 referatów

⇒ Pięć sesji tematycznych, w ramach których odbyły się 24 wystąpienia

⇒ Cztery sesje plakatowe, podczas których zaprezentowano 28 plakatów

Ze streszczeniami wszystkich wystąpień oraz szczegółowym programem wydarzenia wciąż można się zapoznać na stronie naszego Stowarzyszenia:

Program można pobrać tutaj: https://psprc.edu.pl/wp-content/uploads/2021/09/EADP2021_Programm_20210910_PL-8.pdf

Książka abstraktów jest natomiast możliwa do pobrania pod tym adresem: https://psprc.edu.pl/wp-content/uploads/2021/09/EADP2021_Abstract-Book_20210910_PL-8.pdf

Figury rozwojowe w życiu człowieka w kontekście współczesnych trendów społeczno-kulturowych

Lucyna Bakiera

Streszczenie wykładu wygłoszonego podczas EADP Summer Tour 2021 (10.09.2021)

Społeczny aspekt rozwoju człowieka jest częstym tematem badań naukowych i debat akademickich, ale dynamiczne zmiany związane z globalizacją, cyfryzacją, konsumpcjonizmem, indywidualizmem, a w ostatnim czasie również z pandemią COVID-19, wciąż w nowym świetle ukazują znaczenie relacji interpersonalnych (Gajewski, Paprocki i Pieriegud, 2015; Ritzer, 2007). Jak wspomniane trendy społeczno-kulturowe kształtują współczesne relacje interpersonalne?

Globalizacja, czyli polityczna i ekonomiczna współzależność państw, jest procesem intensywnym, głębokim i trudnym do zahamowania, który wpływa na ujednolicanie stylów życia ludzi zachodniego kręgu kulturowego. W efekcie globalizacji następuje również glokalizacja, czyli adaptacja działań globalnych do warunków lokalnych. Dochodzi do ulokalnienia, kreolizacji (mieszania) i hybrydyzacji elementów należących do odmiennych kultur (Drobniak, 2019). Przekraczaniu granic w działalności gospodarczej towarzyszy przenikanie wartości niematerialnych dotyczących zachowań społecznych i norm kulturowych. Dominujący wpływ na różne kraje świata mają Stany Zjednoczone, dlatego mówimy o westernizacji czy amerykanizacji. Ekspresja kultury skoncentrowanej na konsumpcjonizmie, środkach masowego przekazu i języku angielskim przedstawia ideę „McŚwiata" (Southerton, 2011).

Cyfryzacja, a przede wszystkim dostępność Internetu, który umożliwia skrócenie czasu i przestrzeni dzielących ludzi na całym świecie, pozwala na interaktywne uczestnictwo w sieci. Media społecznościowe stały się integralną częścią życia społecznego. Większość ludzi korzysta z mediów społecznościowych, aby pozostać w łączności z rodziną i znajomymi, ale też w celu zawierania nowych znajomości, obserwowania influencerów (Verduyn, Ybarra, Jonides i Kross, 2017). Dzięki Internetowi tworzy się globalne środowisko społeczne z ułatwioną komunikacją międzyludzką. Zachodzi promocja podobnych wzorców stylu życia i konsumpcji .

Ciąg dalszy na następnej stronie

Co nowego w nauce: Figury rozwojowe

W konsekwencji globalizacji, mobilności i udziału w cyfrowej sieci relacji międzyludzkich następuje przenikanie się wartości i obyczajów, co stymuluje rozwój kultury popularnej, nacechowanej konsumpcyjnym stylem życia. Konsumpcjonizm odnosi się do nabywania markowych, masowo produkowanych towarów i usług oraz orientacji życia wokół nich (Southerton, 2011). Na konsumentów wpływają kreatorzy marek, reklamodawcy, trendseterzy, a zjawisko tzw. baby boom zmienia się sukcesywnie w consumer boom. Badania dowodzą, że częsta ekspozycja dzieci i młodzieży na reklamę i działania marketingowe wiążą się z podwyższonym poziomem materializmu i obniżonym dobrostanem dzieci i młodzieży (Zawadzka i Niesiobędzka, 2017).

Wyróżnione procesy sprzyjają postrzeganiu siebie za pomocą elementów pochodzących z różnych kultur. Jednostka wyzwolona z więzów społecznych i ekonomicznych uświadamia sobie, że ma prawo do stanowienia o sobie, definiowania siebie w sposób niezależny od innych. W społeczeństwie indywidualistycznym podkreśla się świadomość Ja, autonomię, indywidualną inicjatywę, prawo do prywatności. Indywidualizm wertykalny dotyczy kultury, w której współzawodnictwo oraz rywalizacja są silnie akcentowane (np. w USA). Natomiast indywidualizm horyzontalny (np. w Austrii i państwach Skandynawii) eksponuje poleganie na sobie, niezależność i bycie niepowtarzalnym, ale przyjmuje się równość między jednostkowym Ja a Ja innych (Singelis, Triandis, Bhawuk i Gelfand, 1995).

Pomimo złożoności, różnorodności i szybkozmienności zdarzeń, a także zmian związanych z pandemią COVID-19, potrzeba kontaktów międzyludzkich ma charakter uniwersalny. Drugi człowiek (inni ludzie) określa/ją rodzaj doświadczeń, które stanowią materiał rozwoju człowieka (Tyszkowa, 2009), a także zakres i tempo zmian jego rozwoju. Zatem kto jest figurą rozwojową?

Uważam, że jest nią każda osoba, która kształtuje rozwój jednostki. Jest znaczącą i zauważalną częścią czyjegoś rozwoju. Co to znaczy? Jak na czyjś rozwój wpływa figura rozwojowa? Stanowi źródło doświadczeń w życiu jednostki, zarówno tych codziennych, które odpowiadają za zmiany rozwojowe o charakterze addytywnym, jak i unikatowych, które stanowią punkty zwrotne w rozwoju. Bez wpływu określonych osób rozwój jednostki przebiegałby w sposób odmienny. Figurami są zarówno rodzice, nauczyciele, opiekunowie, którzy organizują przeżycia dziecka i nadają im znaczenie, ale też jednorazowo spotkany obcy człowiek, który np. zmienia stan zdrowia, stan posiadania lub dotychczasowy sposób autopercepcji. W ciągu życia jednostka podlega wpływom różnych figur, które nadają kierunek i kształt procesowi zmian rozwojowych.

Ciąg dalszy na następnej stronie

Co nowego w nauce: Figury rozwojowe

Zarówno normatywny, jak i nietypowy przebieg rozwoju jednostki wiąże się z oddziaływaniem szerokiej gamy figur rozwojowych. Kategorie figur można wyróżnić na podstawie różnych kryteriów: 1) rodzaj implikacji rozwojowych – figury progresywne i regresywne; 2) siła oddziaływania – figury podstawowe i wtórne; 3) rodzaj interakcji społecznej – figury bezpośredniego i pośredniego kontaktu; 4) czas oddziaływania – figury sporadycznych i częstych interakcji; 5) relacja z osobą rozwijającą się – figury znane i nieznane jednostce; 6) rodzaj oddziaływania – figury procesów więziotwórczych (figury przywiązaniowe), figury procesów społecznego uczenia się (wzory osobowe), figury okresów przejściowych (figury przejścia). Kategorie figur nie są rozłączne. Postacie progresywne mogą być znane i nieznane osobie rozwijającej się, mogą mieć bezpośredni i pośredni wpływ. To samo dotyczy figur regresywnych.

Progresywne figury rozwojowe to osoby konstruktywnie wpływające na zmiany w życiu jednostki, czyli stymulujące, dynamizujące przebieg rozwoju, wprowadzające równowagę psychospołeczną. Ich oddziaływanie optymalizuje warunki rozwoju i pozwala na aktualizowanie potencjału rozwojowego jednostki (Smykowski, 2019). Prorozwojowy wpływ obejmuje m. in. wsparcie, inspirowanie, współdziałanie, kontrola czy demonstrowanie konstruktywnych wzorców zachowania. **Regresywne figury rozwojowe** to osoby, których wpływ stanowi ryzyko dla pomyślnego przebiegu rozwoju. Następuje wówczas dezorganizacja systemu psychicznego, która może zaburzać rozwój. Oddziaływanie regresywnych figur rozwojowych może być źródłem doświadczeń o charakterze zagrożenia, przeciążenia, utrudnienia, deprywacji czy traumy. Sam fakt doświadczania trudności przez jednostkę, której źródłem jest aktywność figury rozwojowej, nie jest jednoznaczny z negatywnym oddziaływaniem na przebieg rozwoju. Istotna jest skala trudności i czas jej trwania.

Na podstawie siły oddziaływania interpersonalnego można wskazać **figury podstawowe i wtórne**. Pierwsza kategoria to osoby funkcjonujące w środowisku pierwotnym, jakim z reguły jest rodzina generacji. Natomiast wtórne figury rozwojowe funkcjonują w środowiskach, w których oddziaływanie dokonuje się na podstawie wpływu środowiska podstawowego. Są to figury występujące w przedszkolu, szkole, rodzinie prokreacji i środowisku pracy.

Na podstawie rodzaju interakcji społecznej można wyróżnić **bezpośrednie figury rozwojowe**, czyli osoby, z którymi jednostka kontaktuje się twarzą w twarz lub online, ale bez pośredniczenia innych osób. Działania jednostki są ściśle zależne od zachowania tych osób. Z kolei **pośrednie figury rozwojowe**, to osoby z którymi jednostka kontaktuje się za pośrednictwem innych. Liczba pośredników w łańcuchu interakcyjnym decyduje o stopniu zależności jednostki od figury rozwojowej. Inny wpływ wywierają rodzice i przyjaciele, czy politycy wprowadzający ustawy regulujące funkcjonowanie obywateli danego kraju.

Czas oddziaływania figur na rozwój jednostki pozwala wyróżnić **figury sporadycznych (jednorazowych) kontaktów**, z którymi interakcje nie są codzienne, np. lekarz, urzędnik oraz **figury częstych interakcji**, z którymi jednostkę łączą długotrwałe relacje (rodzice dla dziecka, dzieci dla rodziców, przyjaciele). Siła wpływu nie zawsze jest wprost proporcjonalna do czasu trwania relacji interpersonalnej. Niekiedy jednorazowy kontakt może mieć tak kluczowe znaczenie, że zmienia dotychczasowy kierunek rozwoju, np. zaaplikowanie odpowiedniego leku przez lekarza, który poprawia komfort funkcjonowania jednostki lub odwrotnie – błędna diagnoza, która staje się źródłem cierpienia i ograniczeń w funkcjonowaniu.

Ciąg dalszy na następnej stronie

Co nowego w nauce: Figury rozwojowe

Można też wyróżnić **figury znane i nieznane** z perspektywy rozwijającej się jednostki. Uznajemy, że osobami znaczącymi są osoby nam znane. Warto jednak zauważyć, że kształt rozwoju zależy również od osób, których nie identyfikujemy. Jest to cały szereg różnorodnych decydentów na poziomie światowym (makrosystemowym) i lokalnym (egzosystemowym). Ostatnie miesiące szczególne jasno pokazują, jak bardzo rozwój jednostki może zmienić kierunek pod wpływem zakażenia wirusem SARS-CoV-2. Najczęściej nie wiadomo, kto jest źródłem zakażenia.

Ostatnie kryterium podziału figur rozwojowych dotyczy rodzaju ich oddziaływania. Może to być wpływ o charakterze więziotwórczym, uczenia się czy tranzycji fazowej. W przypadku procesów więziotwórczych mówimy o dobrze znanych w psychologii **figurach przywiązaniowych**. Bowlby (2007) wskazał, że w rozwoju człowieka występuje główna figura przywiązania (figura matczyna/matka) oraz figury drugoplanowe. Figury inicjujące procesy społecznego uczenia się, czyli naśladownictwo, modelowanie i identyfikację, to **wzory osobowe.** Mają one właściwości wzbudzania zachowań naśladowczych (Bakiera i Harwas-Napierała, 2016). Wśród cech modela, które sprzyjają odwzorowywaniu jego zachowań, wymienia się przede wszystkim kompetencję, wysoką pozycję społeczną, prestiż, autorytet, czynny udział w wychowaniu, czy pozytywne następstwa zachowania się modela. Trzecia kategoria wpływu dotyczy okresów tranzycji, w których obecność figury rozwojowej może znacząco ułatwić przejście. Levinson (1978) wspomina o mentorze jako **figurze przejścia**, która wspiera wysiłek młodego dorosłego w kształtowaniu struktury życia w dorosłości. Jego aktywność stymuluje rozwój ucznia, łącząc działania typowe dla nauczyciela, doradcy i przewodnika. Mentor pomaga osiągać jednostce to, czego ona sama nauczyłaby się wolniej, trudniej lub nie nauczyłaby się wcale (Bakiera, 2016). W „wystarczająco dobrym mentoringu" (Levinson, 1978, s. 256) uczeń podziwia mistrza, darzy go szacunkiem i wdzięcznością.

Aktualne procesy społeczno-kulturowe mają swoje konsekwencje dla konfiguracji figur rozwojowych. Szczególne znaczenie mogą mieć figury nieznane, pośredniego i sporadycznego kontaktu. Jak zauważa Harari (2019), konsumpcjonizm wprowadza nieograniczony „rynek wrażeń". Współczesny człowiek jest nabywcą wrażeń. Często zdobywa je on-line. Z tego powodu ważny wydaje się wpływ internautów, blogerów, trendsetterów, sprzedawców internetowych. Są to postacie, które nie ingerowały w rozwój człowieka w XX wieku (lub ingerowały w niewielkim stopniu). Ostatnie miesiące pandemii pokazały ponadto, że rozwój może radykalnie zmienić kierunek w wyniku kontaktu z osobą chorą na COVD-19. Warunki rozwoju człowieka w XXI wieku zmieniają się radykalnie. Wyznaczenie granic ekwipotencjału rozwojowego stało się niezwykle trudne. Również wskazywanie figur, które wpłynęły na kształt rozwoju człowieka dorosłego wymaga raczej ostrożności w formułowaniu hipotez niż wskazania rodziców jako jedynych (lub zawsze głównych) reżyserów rozwoju potomstwa.

Dr hab. Lucyna Bakiera, prof. UAM

Literatura do wglądu u Autorki:
bakiera@amu.edu.pl

Publikacje
Czasopismo Psychologia Rozwojowa

Czasopismo ***Psychologia Rozwojowa*** prezentuje aktualną wiedzę o rozwoju, stanowiąc cenne uzupełnienie publikacji podręcznikowych. Jest jedynym na polskim rynku czasopismem zajmującym się rozwojem człowieka. Rekomendujemy je pracownikom nauki badającym problemy rozwoju, studentom kierunków psychologicznych, pedagogicznych, medycznych, a także psychologom i pedagogom praktykom.

Warto podkreślić ciągły rozwój czasopisma, którego wyrazem jest między innymi wciąż poszerzana indeksacja w bazach danych i uwzględnienie czasopisma na liście ERIH+. W roku 2021 czasopismo w ewaluacji MNiSW uzyskało 20 punktów.

W najbliższym numerze czasopisma ukażą się następujące artykuły:

- ***Rola mentalizacji pomiędzy pozabezpiecznym przywiązaniem a rozwojem zaburzeń psychopatologicznych*** (Anna Papińska),
- ***Nastoletnie macierzyństwo wyzwaniem współczesnych czasów*** (Monika Dacka), ***Porównanie doświadczeń religijnych w okresie wczesnej, średniej i późnej dorosłości*** (Małgorzata Tatala, Czesław Walesa),
- ***The role of speech comprehension in the early stages of theory of mind development in children with ASD*** (Karolina Krzysztofik, Katarzyna Mariańczyk),
- ***Rozwój umiejętności tworzenia wytworów wielowymiarowych u dzieci w wieku 7-9 lat*** (Maria Aleksandrovich, Michalina Drewniak),
- ***Doświadczenia kryzysu rozwojowego w biegu życia u XX-wiecznych pisarzy. Sandor Marai i Maria Kuncewiczowa*** (Anna Maria Manek),

a także:

- ***Psychologia muzyki w nauce i praktyce. Wspomnienie o prof. Marii Manturzewskiej*** (Joanna Kantor-Martynuska),
- ***Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej „Focus on Autism in Inclusive Education" Kraków, dostęp zdalny 08-28 czerwca 2020 roku*** (Małgorzata Płoszaj).

Redakcja czasopisma zaprasza do nadsyłania oryginalnych artykułów, zarówno o charakterze teoretycznym, przeglądowym, jak i raportów z badań empirycznych, a także sprawozdań z konferencji w obszarze psychologii rozwoju człowieka i recenzji nowych, ważnych dla dziedziny publikacji.

Czasopismo można zamówić poprzez stronę internetową Wydawnictwa UJ oraz poprzez stronę internetową czasopisma. Wszystkie numery można zamawiać w wersji drukowanej lub elektronicznej. Dodatkowo, **cała zawartość numerów od roku 2009 dostępna jest bezpłatnie w wersji elektronicznej**, na stronie internetowej czasopisma (http://www.ejournals.eu/Psychologia-Rozwojowa). Otwarcie dostępu do pełnych tekstów artykułów z lat 2017-2018 było możliwe dzięki *finansowaniu w ramach umowy 553/P-DUN/2017 ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę. W 2019 roku czasopismo zakwalifikowało się do programu MNiSW „Wsparcie Czasopism Naukowych", dzięki któremu mogliśmy między innymi zachować otwarty dostęp w latach 2019-2020.* Dodatkowe informacje dotyczące zamawiania pojedynczych artykułów oraz całych numerów można znaleźć na stronie internetowej: http://www.ejournals.eu/jak-zamawiac/.

Dr Beata Winnicka, AIK,
Sekretarz Redakcji

Co nowego w nauce: Zaproszenia i zapowiedzi

SEMINARIA DOKTORANCKIE

Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka

Od bieżącego roku akademickiego rozpoczynamy **cykl Seminariów Doktoranckich naszego Stowarzyszenia**. Będą się one odbywały **online** na platformie Zoom, średnio **raz w miesiącu (środa w połowie miesiąca, godz. 18.00).**

Na Seminarium Doktoranci z różnych ośrodków będą prezentować swoje projekty z obszaru psychologii rozwoju. Będzie to miejsce dyskusji, uzyskania uwag od ekspertów z zakresu psychologii rozwoju, ale też wymiany doświadczeń, poznania projektów z różnych ośrodków, co może doprowadzić do nawiązania lub pogłębienia współpracy i kolejnych wspólnych projektów badawczych.

Pierwsze spotkanie odbędzie się 17 listopada. Zapraszamy!

Program Seminariów Doktoranckich PSPRC na semestr pierwszy roku akademickiego 2021/2022

1) **Listopad – 17.11.21, godz. 18.00-19.30**
Mgr Sabina Barszcz (promotor: dr hab. Anna Oleszkowicz, prof. UWr)
Wpływ pochwał i informacji edukacyjnych na wzmacnianie zachowań proekologicznych w grupie adolescentów i starających się dorosłych

2) **Grudzień – 08.12.21, godz. 18.00-19.30**
Mgr Jakub Romaneczko (promotor: dr hab. Elżbieta Rydz, prof. KUL)

3) **Styczeń – 12.01.21, godz. 18.00-19.30**
mgr Monika Wysota (promotor: dr hab. Lucyna Bakiera, prof. UAM)
Komunikacja w rodzinie a wkraczanie młodych osób w dorosłość

Seminaria Doktoranckie PSPRC w najbliższym semestrze poprowadzi:
dr hab. Jan Cieciuch, prof. UKSW

Zaproszenia na poszczególne seminaria wraz z linkami do spotkań Członkowie PSPRC otrzymają drogą mailową

Co nowego w nauce: Zaproszenia i zapowiedzi

Grant EADP

wspierający współpracę międzynarodową

https://www.eadp.info/

Grant wspierający współpracę jest nową inicjatywą powołaną przez Radę EADP, której celem jest wzmocnienie badań w dziedzinie psychologii rozwojowej poprzez promowanie współpracy pomiędzy minimum trzema naukowcami z trzech różnych krajów europejskich.

Zaproszenie jest otwarte dla członków EADP na wszystkich etapach kariery.

Propozycja (max. 6 stron) musi być złożona do sekretarza EADP (secretary@eadp.info) nie później niż do 30 listopada 2021 roku.

Maksymalny czas trwania projektu to 2 lata, maksymalna kwota finansowania projektu wynosi 5.000 Euro.

Informacja o przyznaniu dofinansowania zostanie przekazana najpóźniej na początku stycznia 2022 roku.

Więcej informacji pod adresem: https://eadp.wildapricot.org/resources/Documents/conference%20announcements/EADP%20Collaboration%20Grant.pdf

NARODOWE CENTRUM NAUKI

Aktualnie otwarte konkursy NCN

- ⇒ MINIATURA 5 – do 30 września
- ⇒ Solar-Driven Chemistry – do 29 października
- ⇒ M-ERA.NET 3 – do 24 listopada
- ⇒ SONATA 17 – do 15 grudnia
- ⇒ POLONEZ BIS 1 – do 15 grudnia
- ⇒ OPUS 22 – do 15 grudnia
- ⇒ PRELUDIUM BIS 3 – do 15 grudnia
- ⇒ ARTIQ – do 20 grudnia

Co nowego w nauce: Zaproszenia i zapowiedzi

Center For American Studies afiliowane przy **Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu** zaprasza do udziału w interdyscyplinarnej ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. ***Miłość, intymność, seksualność. Aspekty prawne, psychologiczne i społeczne***.
Konferencja odbędzie się **16 października 2021 w godz. 9.00 - 17.00** w formie **online na platformie Microsoft Teams**.
Głównym założeniem konferencji jest dyskusja na temat szeroko pojętej miłości i intymności w aspekcie emocjonalnym oraz seksualnym przez pryzmat prawa, psychologii i seksuologii oraz innych nauk społecznych i humanistycznych.

Uczestnictwo czynne można zgłaszać do 6 października pod adresem: https://forms.gle/qSCmtRcio3jBZMYo7

Uczestnictwo bierne można zgłaszać do 9 października pod adresem: https://forms.gle/SdA878k2w9CCWJsQ6

Więcej informacji pod adresem:
https://informator-konferencyjny.pl/event/1176/milosc-intymnosc-seksualnosc-aspekty-prawne-psychologiczne-i-spoleczne

Co nowego w nauce: nowości wydawnicze

Tytuł:

Strategie radzenia sobie młodzieży w sytuacji konfliktu społecznego i ich uwarunkowania

Autorka:

Danuta Borecka-Biernat

Nakładem wydawnictwa Difin ukazała się książka pt. ***Strategie radzenia sobie młodzieży w sytuacji konfliktu społecznego i ich uwarunkowania.*** Recenzentki podkreślają znaczenie tej pracy dla problematyki konfliktów społecznych młodzieży w aspekcie teoretycznym i praktycznym.

Więcej o książce można dowiedzieć się na stronie wydawcy:
https://ksiegarnia.difin.pl/ksiazki-naukowe/nauki-spoleczne/psychologia/strategie-radzenia-sobie-mlodziezy-w-sytuacji-konfliktu-spolecznego-i-ich-uwarunkowania

Tytuł:

W poszukiwaniu czynników sprzyjających realizacji zadań rozwojowych we wczesnej dorosłości

Autorki:

Anna Misztela, Anna Oleszkowicz

Nakładem wydawnictwa Difin ukazała się książka pt. ***W poszukiwaniu czynników sprzyjających realizacji zadań rozwojowych we wczesnej dorosłości.***
Podjęte przez Autorów badania pozwalają spojrzeć na uwarunkowania realizacji zadań rozwojowych z trzech perspektyw: makrośrodowiskowej, mikrośrodowiskowej oraz podmiotowej.

Więcej o książce można dowiedzieć się na stronie wydawcy:
https://ksiegarnia.difin.pl/ksiazki-naukowe/nauki-spoleczne/psychologia/w-poszukiwaniu-czynnikow-sprzyjajacych-realizacji-zadan-rozwojowych-we%20wczesnej-doroslosci

Co nowego w nauce: nowości wydawnicze

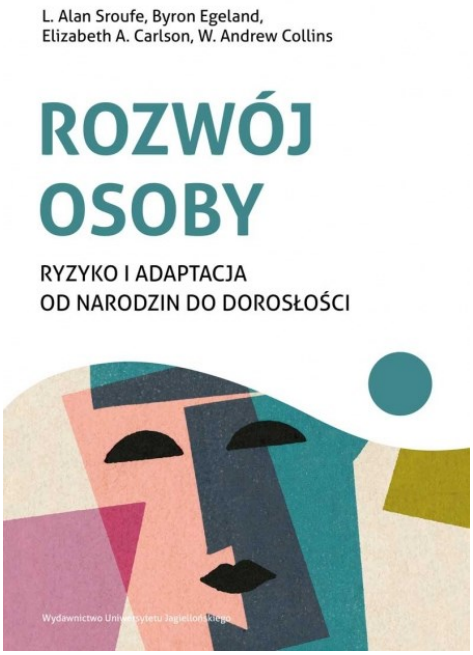

Tytuł:

Rozwój osoby. Ryzyko i adaptacja od narodzin do dorosłości

Autorzy:

L. Alan Sroufe, Byron Egeland, Elizabeth A. Carlson, W. Andrew Collins

Nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego ukazała się książka pt. ***Rozwój osoby. Ryzyko i adaptacja od narodzin do dorosłości.*** Książka ta stanowi podsumowanie przełomowego badania, w którym wzięło udział 180 dzieci obserwowanych przez 30 lat, od narodzin do wieku dorosłego.

Więcej o książce można dowiedzieć się na stronie wydawcy:
https://wuj.pl/ksiazka/rozwoj-osoby

Tytuł:

Psychiatria dzieci i młodzieży. (Tom 1 i Tom 2)

Autorzy:

Małgorzata Janas-Kozik, Tomasz Wolańczyk

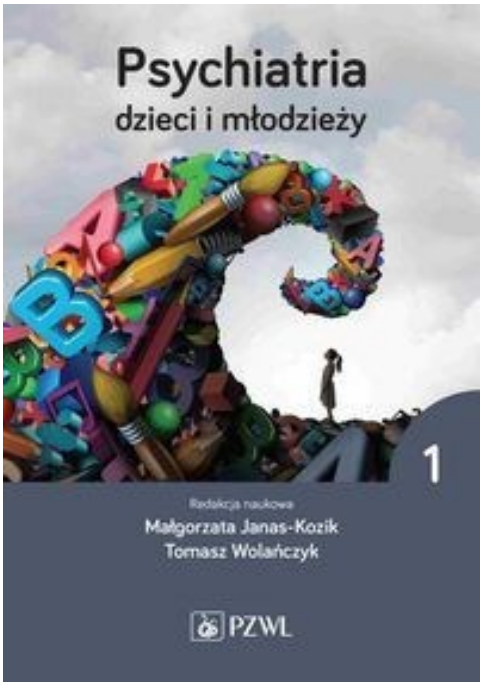

Nakładem Wydawnictwa Lekarskiego PZWL ukazał się dwutomowy podręcznik pt. ***Psychiatria dzieci i młodzieży.*** Podręcznik odwołuje się do nowoczesnych systemów klasyfikacyjnych (DSM -5, ICD-11), jak również opisuje najbardziej aktualną farmakoterapię oraz oddziaływania pozafarmakologiczne.

Więcej o książce można dowiedzieć się na stronie wydawcy:
Tom 1: https://pzwl.pl/Psychiatria-dzieci-i-mlodziezy-Tom-1,162379111,p.html
Tom 2; https://pzwl.pl/Psychiatria-dzieci-i-mlodziezy-Tom-2,163147840,p.html

EADP
European Association of Developmental Psychology
http://EADP.info

ERU
Early Researchers Union

Młodzi w nauce
Early Researchers Union
European Association of Developmental Psychology

EUROPEAN JOURNAL OF DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

European Journal of Developmental Psychology

Najnowsze wydanie EJDP tom 18, nr 5 zawiera następujące artykuły:

1) Malti, T. „Kindness: a perspective from developmental psychology"
2) Perasso, G., Carone, N. „Courage in childhood: Classifying the actions of courage performed by elementary school students"
3) Gandotra, A., Cserjesi, R., Bizonics, R., Kotyuk, E. „Age differences in executive functions among Hungarian preschoolers"
4) Iraklis, G. „Subtle forms of prejudice in Greek day-care centres. Early childhood educators' attitudes towards same-sex marriage and children's adjustment in same-sex families"
5) Pellizzoni, S., Fontana, M., Passolunghi, M. Ch. „Exploring the effect of cool and hot EFs training in four-year-old children"
6) Despoti, G., Kokkinos, C. M., Fanti, K. A. „Bullying, victimization, and psychopathy in early adolescents: The moderating role of social support"
7) Mastrotheodoros, S., Pavlopoulos, V., Motti-Stefanidi, F. „Utrecht-Management of Identity Commitments Scale (U-MICS): Greek adaptation and measurement invariance across time and ethnic groups" (open access)

Kto i jak może dołączyć do ERU?

Studenci, doktoranci oraz doktorzy do stanowiska adiunkta (*assistant professorship*) włącznie, którzy zainteresowani są badaniami nad szeroko rozumianą psychologią rozwoju człowieka. Do ERU można bezpłatnie dołączyć będąc członkiem EADP.

Uwaga! Obywatelom Polski przysługuje zmniejszona opłata członkowska w EADP tzw. *reduced fee region*, która wynosi 70 euro lub 40 euro (studenci). Członkostwo ważne jest 2 lata.

Skontaktuj się z nami!

Zachęcamy do śledzenia działań ERU w mediach społecznościowych:
profil na Facebooku **www.facebook.com/EadpERU**
oraz na Twitterze **www.twitter.com/EadpERU**

Przedstawicielką Polski ERU EADP jest dr Ilona Skoczeń (UKSW), z którą można się skontaktować pod adresem: **i.skoczen@uksw.edu.pl**

BIULETYN *Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka*

Numer 25

Dołącz do nas!

Dlaczego warto należeć do Stowarzyszenia

⇒ Jesteśmy **jedynym Stowarzyszeniem w Polsce** zrzeszającym środowisko psychologów naukowców i praktyków zajmujących się zagadnieniami rozwoju człowieka.

⇒ Organizujemy co roku **ogólnopolskie konferencje naukowe**, gromadzące ponad 100 osób, na których omawiane są wyniki badań naukowych i rozwiązania praktyczne w obszarze rozwoju człowieka. W 2020 roku odbędzie się już XXIX cykliczna konferencja.

⇒ Stowarzyszenie wydaje **czasopismo naukowe Psychologia Rozwojowa,** które w umieszczone jest w wykazie czasopism naukowych MNiSW z punktacją 20 pkt. oraz na liście ERIH+.

Deklaracja członkowska znajduje się na stronie Stowarzyszenia:

http://www.psprc.edu.pl/dolacz-do-nas